

Practice note: Is voor DGA-ondernemingen de interne waarde van de externe controle groter dan voor organisaties van openbaar belang?

Mahmoud Gad
m.gad1@lancaster.ac.uk
Lancaster University

Robin Litjens
h.j.r.litjens@uvt.nl
Tilburg University

Jeroen Suijs
suijs@ese.eur.nl
Erasmus University

FAR project 2017B01

July 2019

Het onderzoek van Gad, Litjens en Suijs sluit aan op de vraag vanuit de Foundation for Auditing Research of er behoefte bestaat aan 'different audits for different purposes'. Moet en kan de audit voor een organisatie van openbaar belang (OOB) anders worden aangepakt dan bijvoorbeeld voor een onderneming die door een DGA wordt geleid (hierna genoemd: DGA-onderneming)?

Voor het beantwoorden van die vraag is het goed om na te gaan wat het nut van een externe controle voor een DGA-onderneming is in vergelijking tot het nut dat een externe controle heeft voor een OOB.

Een OOB heeft veel externe stakeholders, waaronder de aandeelhouders. De onderneming moet ten opzichte van de aandeelhouders verantwoording afleggen over wat er met hun kapitaal is gedaan. Dat is vanuit het Angelsaksische model een belangrijke reden voor de externe accountantscontrole. De externe controle levert een grote mate van waarschijnlijkheid dat de informatie in de jaarrekening betrouwbaar is.

Maar wie moet en/of wil een directeur-eigenaar van een kleinere onderneming, gemiddeld genomen, informeren? Hij is zelf extreem nauw betrokken bij zijn onderneming. Uiteraard zullen financiers waarde hechten aan een externe controle, maar is eenzelfde mate van assurance gewenst als bij een OOB-controle? De verwachting is dat, grosso modo, de behoefte aan de externe waarde van een accountantscontrole bij een DGA-onderneming kleiner is dan bij een OOB en de behoefte aan interne waarde juist relatief groter. Hierbij is de externe waarde de waarde van de externe controle voor de stakeholders (met name de aandeelhouders en vreemd vermogen verschaffers) en de interne waarde de waarde van de externe controle voor de onderneming zelf.

Toch geldt een wettelijke verplichting tot externe accountantscontrole voor een breed scala aan ondernemingen. Gegeven de bovenstaande redenering is het te beargmenteren dat de directeur-eigenaar de externe controle zoveel mogelijk zal proberen te organiseren dat de interne waarde zo groot mogelijk wordt. De relatieve waarde van, bijvoorbeeld, advies zal dus waarschijnlijk hoger zijn dan bij een OOB.

De vraag die door FAR is gesteld is of de controles tussen OOB's en DGA-ondernemingen verschillend zijn en of de controlerende auditors ook andere kwaliteiten nodig hebben om daaraan te kunnen voldoen. Om dat te kunnen onderzoeken is ervoor gekozen om te kijken naar *revealed preferences*: wat gebeurt er nu feitelijk in de praktijk? Daarvoor wordt in het onderzoek gekeken naar de interne en de externe waarde van de externe controle. Gegevens met betrekking tot de productiefunctie van de externe controle zijn daarvoor belangrijk. Neem bijvoorbeeld de urenbesteding. Aan welke taken wordt relatief meer of minder tijd besteed? Hoe is de verdeling tussen meer audit en niet-audit gerichte taken? Ziet het budget er bij een kleine onderneming structureel anders uit dan bij een OOB? Op basis daarvan kunnen de onderzoekers aan de hand van data-analyse bekijken of auditors hun controle anders aanpakken bij OOB's en DGA-ondernemingen.

Bij voldoende data wil het onderzoeksteam drie hypothesen testen.

In de eerste hypothese bekijken de onderzoekers of de relatie tussen interne waarde van de externe controle en de prijs die voor de externe controle wordt betaald sterker is voor DGA-ondernemingen dan voor OOB's. Het idee is dus dat de prijs van de externe controle bij kleine bedrijven met name wordt bepaald door de interne waarde.

In de tweede hypothese wordt gekeken naar de zogenaamde 'labor mix'. Als kleinere ondernemingen meer interesse hebben in interne waarde, dan zou je ook verwachten dat meer uren worden besteed aan taken die bijdragen aan de interne waarde. Hopelijk kan met de beschikbare data worden aangegeven hoeveel uren zijn besteed aan assurance versus, onder andere, advies. Hypothese 2 stelt dat die 'mix' anders is voor kleinere ondernemingen dan voor OOB's. Bij grotere relatieve interne waarde ziet de mix er anders uit dan bij kleinere relatieve interne waarde.

In de derde hypothese wordt vervolgens gekeken naar de relatie tussen labor mix en audit quality. Als de labor mix verschilt (hypothese 2), dan wordt de audit dus anders gedaan. Maar het doel van de externe controle is het leveren van assurance over de cijfers. Als dus niet veel verschil bestaat in de uiteindelijke audit quality, dan is het de vraag of dat reden moet zijn voor zorg. De wezenlijk vraag is dus of de labor mix een effect heeft op de audit quality. Binnen eenzelfde groep van ondernemingen lijkt dat logisch, maar de vraag is of het ook tussen verschillende typen ondernemingen zo in elkaar zit. Misschien gaat een andere labor mix dus niet ten koste van de audit kwaliteit.